

Provinciale Staten van Flevoland

<i>Datum</i>	<i>Bijlagen</i>	<i>Uw kenmerk</i>	<i>Ons kenmerk</i>
31 oktober 2007			2007/AW/169

Onderwerp
Resultaten analyse begroting 2008

Geachte leden van de Provinciale Staten,

Binnenkort behandelt u de programmabegroting voor 2008. Met de vaststelling van de begroting zet u zowel de beleidsmatige als financiële kaders voor het komende jaar. Om u te ondersteunen bij de behandeling van de begroting, heeft de Randstedelijke Rekenkamer de begroting op een aantal onderdelen nader bekeken. Onderzocht is of het voorgenomen (financiële) beleid toereikend is verwoord, mede met het oog op de verantwoording hierover in de jaarstukken.

De Rekenkamer richt haar onderzoek in eerste instantie op een aantal aanbevelingen uit de voorgaande rapporten die via onze website www.randstedelijke-rekenkamer.nl onder publicaties te raadplegen zijn:

- Begroting en jaarstukken als kaderstellend en controlerend instrument voor Provinciale Staten (september 2006).
- Kaderstellen met de begroting 2007 (oktober 2006).
- Handreiking collegeprogramma (februari 2007).

Uit bovenstaande rapporten heeft de Rekenkamer de volgende onderwerpen geselecteerd voor het onderzoek naar de begroting 2008:

1. Aansluiting tussen de structuur en inhoud van het collegeprogramma 2007-2011 en de programmabegroting 2008.
2. Kwaliteit van de beleidsinformatie binnen de programma(onderdelen) Jeugdzorg en Water.
3. Paragraaf Weerstandsvermogen.

De bevindingen in het bijgevoegde rapport worden vooraf gegaan door een samenvatting, inclusief conclusies, belangrijke punten voor PS en suggesties. De meeste bevindingen van de Rekenkamer zijn gebaseerd op informatie die in de begroting is opgenomen. Waar nodig heeft de ambtelijke organisatie toelichting gegeven op enkele aanvullende vragen, waarvoor we de betrokken ambtenaren hartelijk willen bedanken.

Wij hopen dat dit rapport u zal ondersteunen bij de behandeling van de begroting in de Commissievergaderingen en de Provinciale Statenvergadering. Desgevraagd zijn wij graag bereid onze bevindingen mondeling te komen toelichten.

Hoogachtend,

Drs. A. Wiggers

Directielid Randstedelijke Rekenkamer

Prof. dr. L.D. Noordam

Bestuurder/directeur Randstedelijke Rekenkamer

Kaderstellen met de begroting

Een analyse van de programmabegroting 2008
van de provincie Flevoland

Samenvatting van de conclusies, bevindingen, belangrijke punten voor PS en suggesties bij de begroting 2008 van Flevoland

Bevindingen Randstedelijke Rekenkamer		Waarom is dit belangrijk voor PS?	Suggestie
Conclusie 1: De beleidsmatige aansluiting tussen het Hoofdlijnenakkoord en de begroting 2008 is helder.			
Bevinding 1	De structuur in de begroting 2008 komt overeen met de structuur in het Hoofdlijnenakkoord. De documenten hanteren eenzelfde thema-indeling.	Het hanteren van dezelfde thema-indeling voor zowel het Hoofdlijnenakkoord als de begroting stelt PS in staat de aansluiting te controleren.	
Bevinding 2	De ambities in de begroting 2008 sluiten grotendeels aan op de ambities uit het Hoofdlijnenakkoord: a. de 18 doelstellingen uit het Hoofdlijnenakkoord zijn allemaal opgenomen in de begroting; b. van de 31 uitwerkingen in het Hoofdlijnenakkoord komen 26 eenduidig terug in de begroting	Voor PS is het van belang te weten in welke mate de ambities van het Hoofdlijnenakkoord in de begroting zijn verwerkt.	Vraag GS om de extra toelichting (gegeven door de ambtelijke organisatie) over de 5 uitwerkingen als erratum op te nemen bij de begroting.
Conclusie 2: De financiële verwerking van (nieuwe) mutaties is niet transparant weergegeven in de begroting.			
Bevinding 3 a	De financiële verwerking van het Hoofdlijnenakkoord, het Financieel kader 2008 en andere mutaties in de begroting is niet inzichtelijk gemaakt.	PS hebben budgetrecht en dienen bij het vaststellen van de begroting te beslissen of nieuwe mutaties wenselijk zijn. Hiervoor moeten PS in de begroting een transparant overzicht hebben van de financiële mutaties.	Vraag GS om een toelichting op alle nieuwe mutaties in de begroting 2008 en betrek deze bij de vaststelling van de begroting.
Bevinding 3 b	In de begroting is niet aangegeven welke financiële mutaties nog niet door PS geautoriseerd zijn. Dit betreft € 10,6 mln. ruimtevragende mutaties en € 4,5 mln. ruimtegeevende mutaties.		
Bevinding 4	De programma-indeling in de financiële begroting komt niet overeen met de thema-indeling in het programmaplan van de begroting, waardoor deze onderdelen financieel niet op elkaar aansluiten.	Aansluiting tussen de lasten en baten per thema/programma in het programmaplan en in de financiële begroting is nodig voor een transparant totaaloverzicht voor PS.	Vraag GS om een erratum bij de financiële begroting, waarin de indeling in het lasten- en batenoverzicht (pag. 161-163) aansluit op de indeling in het programmaplan.
Conclusie 3: De beleidsinformatie over jeugdzorg is gestructureerd en samenhangend. De kwaliteit van de indicatoren kan nog worden verbeterd.			
Bevinding 5	De drie w-vragen <i>Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen?</i> en <i>Wat mag het kosten?</i> worden in een heldere structuur beantwoord. Dit is een verbetering ten opzichte van de begroting 2007.	Een gestructureerde opzet van de begroting ondersteunt PS in het uitvoeren van hun kaderstellende functie.	
Bevinding 6	De beantwoording van de w-vragen <i>Wat willen we bereiken?</i> en	De samenhang tussen de doelstellingen en de	

Bevindingen Randstedelijke Rekenkamer		Waarom is dit belangrijk voor PS?	Suggestie
	<i>Wat gaan we daarvoor doen?</i> sluit inhoudelijk goed op elkaar aan.	prestaties voor jeugdzorg ondersteunt PS in het uitvoeren van hun kaderstellende functie.	
Bevinding 7	De doelstellingen en bijbehorende indicatoren zijn meestal specifiek, maar zijn onvoldoende prikkelend, meetbaar en tijdgebonden. Voor elke doelstelling is wel een indicator geformuleerd, waardoor de indicatoren gezamenlijk de doelstellingen op het gebied van jeugdzorg afdekken.	Alleen doelstellingen die specifiek, prikkelend, meetbaar en tijdgebonden zijn geformuleerd, kunnen achteraf goed door PS worden gecontroleerd op realisatie.	Vraag GS bij de indicatoren een nulmeting en een streefwaarde op te nemen en aan te geven welk tijdpad wordt gevolgd bij het realiseren van de effecten.
Bevinding 8	Het is niet transparant gemaakt in welke programmaonderdelen de afgeleide doelstellingen uit het Hoofdlijnenakkoord zijn uitgewerkt.	Een transparante toedeling van de afgeleide doelstellingen aan de programmaonderdelen maakt de uitvoering van het Hoofdlijnenakkoord voor PS beter inzichtelijk.	Vraag GS transparant te maken in welke programmaonderdelen de doelstellingen uit het Hoofdlijnenakkoord worden uitgewerkt.
Conclusie 4: De beleidsinformatie over Water is verbeterd ten opzichte van de begroting 2007. Er zijn nog steeds verbeteringen mogelijk.			
Bevinding 9	De drie w-vragen <i>Wat willen we bereiken?</i> , <i>Wat gaan we daarvoor doen?</i> en <i>Wat mag het kosten?</i> worden in een heldere structuur beantwoord. Dit is een verbetering ten opzichte van de begroting 2007.	Een gestructureerde opzet van de begroting ondersteunt PS in het uitvoeren van hun kaderstellende functie.	
Bevinding 10	De beantwoording van de w-vragen <i>Wat willen we bereiken?</i> en <i>Wat gaan we daarvoor doen?</i> sluit inhoudelijk goed op elkaar aan voor het programmaonderdeel Grondwaterbeheer. De aansluiting voor de programmaonderdelen Algemeen waterbeleid en Bescherming tegen overstromingen is minder duidelijk.	Samenhang tussen doelstellingen en prestaties over Water ondersteunt PS in het uitvoeren van hun kaderstellende functie.	Vraag GS om het verband tussen <i>Wat willen we bereiken?</i> en <i>Wat gaan we daarvoor doen?</i> te verduidelijken. Vraag GS voor de programmaonderdelen Algemeen waterbeleid en Bescherming tegen overstromingen een overzicht op te stellen zoals bij Grondwaterbeheer (bijlage B uit de begroting).
Bevinding 11	De doelstellingen met betrekking tot Water zijn meestal specifiek en tijdgebonden, maar in mindere mate prikkelend of meetbaar. Een deel van de doelstellingen heeft geen bijbehorende indicator waarin een streefwaarde en een nulsituatie zijn opgenomen.	Alleen doelstellingen die specifiek, prikkelend, meetbaar en tijdgebonden zijn geformuleerd, kunnen achteraf goed door PS worden gecontroleerd op realisatie.	Vraag GS per beoogd doel indicator(en) een nulsituatie en een streefwaarde te formuleren, die aan het eind van het begrotingsjaar gerealiseerd moet(en) zijn. Geef bij effecten, die pas na het begrotingsjaar gerealiseerd worden, aan welke tussentijdse doelen/prestaties gerealiseerd moeten zijn aan het eind van het begrotingsjaar.

Bevindingen Randstedelijke Rekenkamer	Waarom is dit belangrijk voor PS?	Suggestie	
Conclusie 5: De paragraaf Weerstandsvermogen is van redelijke kwaliteit. De totale financiële omvang van de risico's is niet volledig.			
Bevinding 12	De paragraaf Weerstandsvermogen bevat een duidelijk overzicht van de risico's en de daarbij behorende kansen en risicobedragen. Bij drie van de negen risico's ontbreekt echter het financiële gevolg. Eén risico is inmiddels vervallen. De ontbrekende risicobedragen zijn niet meegenomen in de maximale omvang van het totale risico. Hierdoor is de aangegeven totale omvang van de risico's in werkelijkheid groter dan is berekend.	Het is belangrijk dat PS inzicht hebben in de totale omvang van de risico's. De hoogte van het totale risicobedrag bepaalt namelijk indirect (door de benodigde weerstandscapaciteit) de vrijheid van PS in beleidskeuzes.	Vraag GS een betere schatting te maken van de totale omvang van alle risico's door alsnog een schatting te maken van het totaal van de ontbrekende risicobedragen.
Bevinding 13	De paragraaf Weerstandsvermogen geeft duidelijk weer uit welke middelen de weerstandscapaciteit is opgebouwd.	Een duidelijke weergave van de weerstandscapaciteit en het weerstandsvermogen geeft PS inzicht in de financiële mogelijkheden om risico's op te vangen.	
Bevinding 14	Net als in 2007 ontbreekt het beleid omtrent de aanwending van de weerstandscapaciteit.	Doordat er geen beleid bestaat omtrent de aanwending van de weerstandscapaciteit zullen PS per gebeurtenis een keuze moeten maken zonder dat zij hiervoor kaders hebben vastgesteld.	Bepaal op hoofdlijnen het beleid omtrent de aanwending van de weerstandscapaciteit. Kijk hierbij naar de begroting 2008 van de provincie Utrecht.

BEVINDINGEN ANALYSE BEGROTING 2008

We bespreken de resultaten van onze analyse van de begroting 2008. Bij onze bevindingen geven we aan waarom wij van mening zijn dat dit belangrijke punten voor PS zijn. Vervolgens doen wij u suggesties voor de behandeling van deze punten.

1. De beleidsmatige aansluiting tussen het Hoofdlijnenakkoord en de begroting 2008 is helder.

A. Inleiding

Na de verkiezingen voor Provinciale Staten zijn in de onderhandelingen tussen verschillende fracties coalitieakkoorden tot stand gebracht. Hierin zijn de politieke ambities verwoord die voor de recent gevormde colleges van GS de komende vier jaar leidend zullen zijn. Veelal wordt in de aanloop naar de programmabegroting 2008 dit coalitieakkoord nader uitgewerkt in een college(werk)programma: een meerjarig sturingsdocument, dat zowel GS als PS van dienst is. In de provincie Flevoland zijn de ambities van het nieuwe college opgenomen in het Hoofdlijnenakkoord 2007-2011 getiteld "Flevoland: dynamiek in balans". De provincie Flevoland heeft ervoor gekozen geen apart werkprogramma op te stellen. Een goed collegeprogramma biedt PS houvast om de strategische meerjarige kaders te stellen én de invulling hiervan door GS tussentijds en achteraf te controleren. Voor GS biedt een goed collegeprogramma houvast bij de meerjarige planning en uitvoering van politiek geaccordeerd beleid en tevens een kader voor het opstellen van de jaarlijkse programmabegrotingen. In het kader van deze brief bij de begroting 2008 is de Rekenkamer nagegaan in hoeverre de programmabegroting en het Hoofdlijnenakkoord zowel inhoudelijk als qua structuur op elkaar aansluiten.

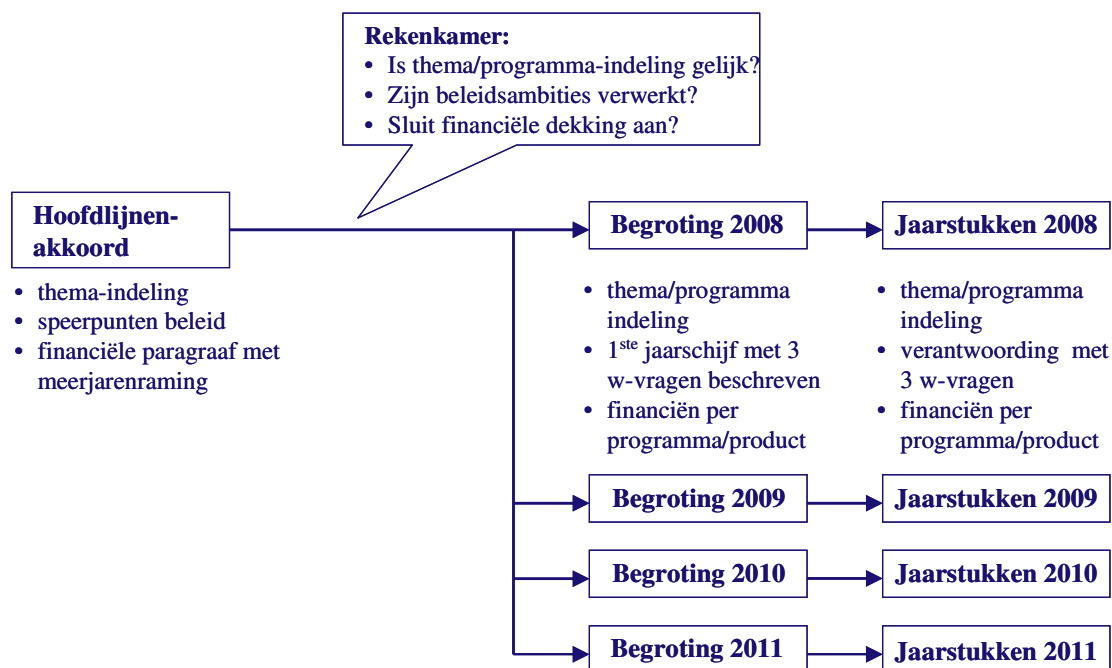
Hoe toetst de Rekenkamer de aansluiting tussen het Hoofdlijnenakkoord en de programmabegroting 2008?

De Rekenkamer richt haar aandacht op drie aspecten:

- Structuur: in hoeverre zijn de gehanteerde indelingen in de documenten vergelijkbaar? In welke mate komen de onderscheiden programma's overeen?
- Inhoud: sluiten de geformuleerde ambities en speerpunten op elkaar aan? Is in de programmabegroting helder welke ambities voortvloeien uit het Hoofdlijnenakkoord?

De figuur op de volgende pagina illustreert hoe het Hoofdlijnenakkoord in de begroting verwerkt zou moeten zijn, en hoe deze verschillende documenten op bovengenoemde aspecten op elkaar moeten aansluiten.

Figuur: Aansluiting sturings- en verantwoordingsdocumenten in de provincie Flevoland

B. Bevindingen van de Rekenkamer

Bevinding 1: De structuur in de begroting 2008 komt overeen met de structuur in het Hoofdlijnenakkoord. De documenten hanteren eenzelfde thema-indeling.

Toelichting

In het Hoofdlijnenakkoord zijn 5 thema's opgenomen:

1. Jongeren
2. Verkeer van mensen, producten en diensten
3. Economie en arbeidsmarkt
4. De Flevolandse samenleving
5. Duurzaamheid, klimaat, water en natuur

Deze thema-indeling komt op een eenduidige wijze terug in het programmaplan van de begroting.¹ Daarnaast omvat het Hoofdlijnenakkoord ook een hoofdstuk met speerpunten. In de begroting zijn deze speerpunten opgenomen in het hoofdstuk Speerpunten Omgevingsplan. Hierbij valt op dat het speerpunt Noordelijk Flevoland niet expliciet in dit hoofdstuk wordt toegelicht.

De provincie Flevoland heeft in de begroting (pag. 8) een conversietabel opgenomen. Deze tabel maakt duidelijk hoe de programmaonderdelen over de thema's zijn verdeeld.

¹ Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft een programma-indeling voor. De Rekenkamer raadt de provincie aan in de toekomst de term 'programma' te hanteren in plaats van 'thema'.

Bevinding 2: De ambities in de begroting 2008 sluiten grotendeels aan op de ambities uit het Hoofdlijnenakkoord:

- de 18 doelstellingen uit het Hoofdlijnenakkoord zijn allemaal opgenomen in de begroting;
- van de 31 uitwerkingen in het Hoofdlijnenakkoord komen 26 eenduidig terug in de begroting.

Toelichting

In het Hoofdlijnenakkoord is in bijlage 2 een schematisch overzicht van de thema's en speerpunten met de bijbehorende doelstellingen en uitwerkingen van het Hoofdlijnenakkoord opgenomen. De Rekenkamer is nagegaan in hoeverre de inhoud van deze doelstellingen en uitwerkingen in de begroting 2008 te herleiden zijn.

Uit de analyse blijkt dat:

- de 18 doelstellingen allen terugkomen in de begroting;
- van de 31 uitwerkingen er 26 uitwerkingen eenduidig terugkomen in de begroting, 4 niet en 1 deels.

De 5 uitwerkingen die niet (geheel) terugkomen in de begroting zijn in onderstaande tabel toegelicht:

Tabel: Uitwerkingen per thema uit coalitieakkoord die niet (geheel) terugkomen in de begroting

Thema's/Speerpunten	Bijbehorende uitwerkingen	In begroting?	Toelichting ambtelijke organisatie
Jongeren	Tijdelijke taskforce Jongeren	Nee	In afwachting van sluitende aanpak met partners wordt uitwerking verder geformuleerd.
Verkeer van mensen, goederen en diensten	Extra lijn Dronten-Lelystad, Regiotaxi , capaciteit Interliner, aansluiting bus/trein	Deels	De uitbreiding van Regiotaxi is in 2007 reeds gerealiseerd.
Groeizame economie	Reductie regeldruk	Nee	Kvk komt met een initiatief voor reductie regeldruk. Het was wellicht beter geweest deze toelichting op te nemen in de begroting.
Markermeer/IJmeer	Planologisch kader dat voor de gewenste ontwikkeling nodig is.	Nee	Kader wordt opgesteld na integrale besluitvorming door het Rijk (2009/2010).
Luchthaven Lelystad	Bespoedigen luchtverkeersleiding	Nee	Nog geen overeenstemming met ministerie van V&W en Luchtverkeersleiding.

De toelichting in bovenstaande tabel is gebaseerd op de antwoorden van de ambtelijke organisatie. In bijlage A staan de volledige antwoorden van de ambtelijke organisatie vermeld.

C. Waarom is dit belangrijk voor PS?

- Het hanteren van dezelfde thema-indeling voor zowel het Hoofdlijnenakkoord als de begroting stelt PS in staat de aansluiting te controleren.
- Voor PS is het van belang te weten in welke mate de ambities van het Hoofdlijnenakkoord in de begroting zijn verwerkt.

D. Suggesties van de Rekenkamer aan PS

1. Vraag GS om de extra toelichting (gegeven door de ambtelijke organisatie) over de 5 uitwerkingen als erratum op te nemen bij de begroting.

2. De financiële verwerking van (nieuwe) mutaties is niet transparant weergegeven in de begroting.

A. Inleiding

De provincie Flevoland heeft in de begroting 2007 een meerjarenplan opgenomen met daarin financiële gegevens. In de loop van het jaar hebben mutaties plaatsgevonden ten opzichte van dit meerjarenplan. Zo heeft de provincie naar aanleiding van de verkiezingen een Hoofdlijnenakkoord vastgesteld. De Rekenkamer heeft gekeken of deze mutaties eenduidig in de begroting 2008 zijn verwerkt.

B. Bevindingen van de Rekenkamer

Bevinding 3a: De financiële verwerking van het Hoofdlijnenakkoord, het Financieel kader 2008 en andere mutaties in de begroting is niet inzichtelijk gemaakt.

Bevinding 3b: In de begroting is niet aangegeven welke financiële mutaties nog niet door PS geautoriseerd zijn. Dit betreft € 10,6 mln. ruimtevragende mutaties en € 4,5 mln. ruimtegevende mutaties.

Het begrotingssaldo over 2008 is ontstaan uit verschillende mutaties op de meerjarenraming uit de begroting 2007, dit zijn:

1. Mutaties door begrotingswijzigingen op de begroting 2007 met een doorwerking in 2008.
2. Mutaties uit het Financieel kader 2008, waarin het Hoofdlijnenakkoord is verwerkt.
3. Mutaties door extra loon- en prijsontwikkelingen.
4. Mutaties door een herverdeling van de apparaatslasten.
5. Mutaties door nieuwe inzichten van GS.

In de begroting ontbreekt momenteel een overzicht van de mutaties die in de begroting 2008 zijn verwerkt (bevinding 3a). In onderstaand schema staat de opbouw van het begrotingssaldo weergegeven. Deze opbouw is gebaseerd op de informatie die we van de ambtelijke organisatie hebben ontvangen.

Tabel: Financiële aansluiting Financieel kader, overige mutaties en begroting (analyse Rekenkamer, x € 1 mln.)

		Ruimtevragend	Ruimtegevend	Saldo voor best.	Reserve	Saldo na best.	
	Saldo 2008 volgens meerjarenraming begroting 2007			6,6	- 6,6	0	
1.	Mutaties begrotingswijzigingen	0,9	3,7	2,8	- 2,8	0	
2.	Mutaties Financieel kader	1,2	2,9	1,7	- 1,7	0	
	Nieuw saldo 2008 na Financieel kader (reeds vastgesteld door PS)			11,1	- 11,1	0	+
3.	Mutaties extra loon- en prijsontwikkelingen	0,9	0,7	- 0,2	0	- 0,2	
4.	Mutaties herverdeling apparaatslasten	10,6	4,5	0	0	0	
5.	Mutaties nieuwe inzichten	7,6	1,7	- 5,9	6,1	0,2	
	Nieuw saldo 2008 volgens begroting 2008 (nog niet vastgesteld door PS)			5,0	- 5,0	0	+

Toelichting op de tabel:

Ad. 2 Mutaties Financieel kader: PS hebben op 5 juli 2007 het Financieel kader vastgesteld. In het Financieel kader staan primair de mutaties op programmaniveau gemeld. Het kader heeft echter ook geleid tot mutaties in de apparaatslasten en de reserves. Deze mutaties zijn niet transparant weergegeven in het Financieel kader.

Ad. 3 Mutaties extra loon- en prijsontwikkelingen: Bovenop de geprognosticeerde loon- en prijsontwikkeling uit 2007 is in de begroting een mutatie van € 227.000 opgenomen. Deze is nog niet vastgesteld door PS.

Ad. 4 Mutaties herverdeling apparaatslasten: De herverdeling van de apparaatslasten is nieuw voor PS en nog niet vastgesteld door PS. Door de herverdeling van de apparaatslasten geldt bij een deel van de programma's een toename van in totaal € 2,1 mln. aan apparaatslasten. Bij een ander deel van de programma's zijn de apparaatslasten in totaal € 2,1 mln. afgenomen. Deze mutaties zijn dus budgetneutraal, maar leiden wel tot veranderingen op programmaniveau.

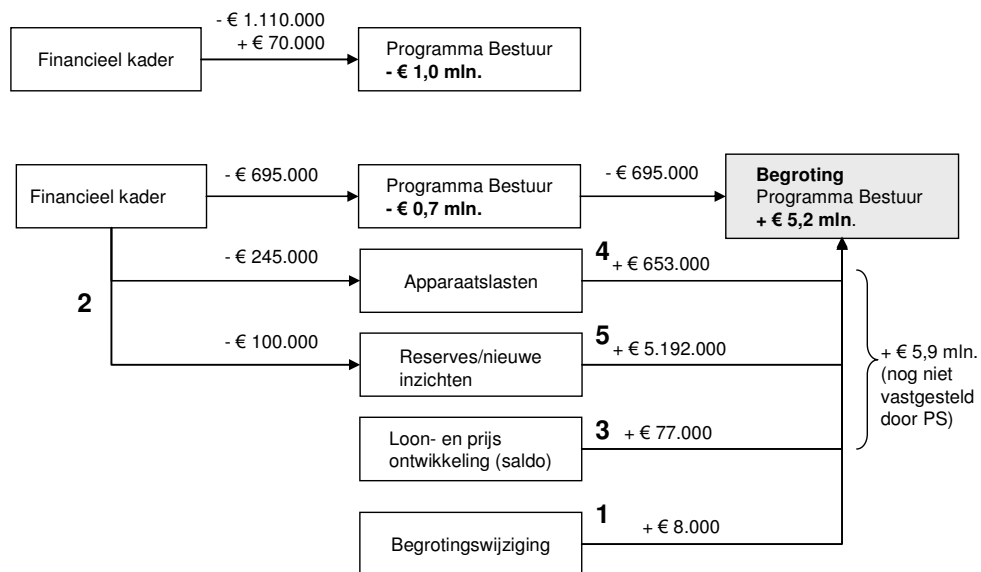
Ad. 5 Mutaties nieuwe inzichten: Tenslotte zijn in de begroting 2008 nieuwe inzichten verwerkt, die gefinancierd zijn vanuit de reserves. Deze zijn nog niet vastgesteld door PS.

De toelichting bij ad. 3 t/m ad. 5 onderbouwen bevinding 3b. Uit de tabel op de vorige pagina blijkt dat PS € 10,6 mln. (0,9 + 2,1 + 7,6) ruimtevragende mutaties en € 4,5 mln. (0,7 + 2,1 + 1,7) ruimtegevendende mutaties nog niet hebben geautoriseerd.

Voorbeeld: onderbouwing voor bevinding 3a en 3b

De tabel op de vorige pagina geeft de mutaties weer voor alle programma's uit de begroting. In onderstaande figuur heeft de Rekenkamer de vijf mutaties uit de tabel middels nummering voor het *programma Bestuur* inzichtelijk gemaakt. Hieruit blijkt dat voor het programma Bestuur de mutaties die nog niet vastgesteld zijn door PS in totaal € 5,9 mln. (€ 77.000 + € 653.000 + € 5.192.000) bedragen.

Figuur Verwerking van Financieel kader en nieuwe mutaties in het saldo van het programma Bestuur van de begroting

- = ruimtegevend en + = ruimtevragend

Bevinding 4: De programma-indeling in de financiële begroting komt niet overeen met de thema-indeling in het programmaplan van de begroting, waardoor deze onderdelen financieel niet op elkaar aansluiten.

Toelichting:

In het lasten- en batenoverzicht in de financiële begroting (pag. 161-163) wordt de programma-indeling van 2007 gehanteerd, terwijl in het programmaplan van de nieuwe thema-indeling wordt uitgegaan. Hierdoor sluiten deze twee onderdelen van de begroting 2008 niet op elkaar aan en kunnen ze niet met elkaar vergeleken worden. In elk thema staat echter wel een lasten- en batenoverzicht, waardoor een totaaloverzicht in de financiële begroting wel mogelijk is.

De Rekenkamer heeft op basis van de lasten en baten per thema een totaaloverzicht van de lasten en baten opgesteld. Dit is weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel Lasten- en batenoverzicht 2008 (analyse Rekenkamer, bedragen x € 1.000)

	Lasten	Baten	Saldo
Jongeren	33.999	30.055	3.944
Verkeer van mensen, goederen en diensten	72.791	45.424	27.367
Economie en arbeidsmarkt	52.116	38.300	13.816
Flevolandse samenleving	19.935	1.885	18.050
Duurzaamheid, klimaat, water en natuur	30.543	18.171	12.372
Bestuur en algemene dekkingsmiddelen	16.746	97.282	-80.536
Bestuur	10.570	73	10.497
Openbare orde en veiligheid	579	13	565
Omgevingsplan	3.790	0	3.790
Algemene dekkingsmiddelen	118	97.195	-97.077
Onvoorzien en stelposten	1.689	0	1.689
Resultaat voor bestemming	226.130	231.117	-4.987
Totale mutaties reserves (per thema/programma)	12.020	7.033	4.987
Resultaat na bestemming	238.150	238.150	0

C. Waarom is dit belangrijk voor PS?

1. PS hebben budgetrecht en dienen bij het vaststellen van de begroting te beslissen of nieuwe mutaties wenselijk zijn. Hiervoor moeten PS in de begroting een transparant overzicht hebben van de financiële mutaties.
2. Aansluiting tussen de lasten en baten per thema/programma in het programmaplan en in de financiële begroting is nodig voor een transparant totaaloverzicht voor PS.

D. Suggesties van de Rekenkamer aan PS

1. Vraag GS om een toelichting op alle nieuwe mutaties in de begroting 2008 en betrek deze bij de vaststelling van de begroting.
2. Vraag GS om een erratum bij de financiële begroting, waarin de indeling in het lasten- en batenoverzicht (pag. 161-163) aansluit op de indeling in het programmaplan.

3. De beleidsinformatie over jeugdzorg is gestructureerd en samenhangend. De kwaliteit van de indicatoren kan nog worden verbeterd.

A. Inleiding

Sinds de inwerkingtreding van de Wet op de Jeugdzorg op 1 januari 2005 heeft een jeugdige recht op jeugdzorg als het bureau jeugdzorg daarvoor een indicatie heeft gesteld. Het recht op jeugdzorg is onbegrensd, terwijl de daarvoor beschikbare middelen wel begrensd zijn. Dit legt een zware verantwoordelijkheid bij de provincie en het is dan ook uitermate belangrijk dat Provinciale Staten hun kaderstellende en controlerende rol op het gebied van jeugdzorg goed kunnen vervullen. Hiervoor is een samenhangend beleidskader van goede kwaliteit van belang.

Hoe toetst de Rekenkamer het programmaonderdeel Jeugdzorg?

Voor de kaderstellende rol van Provinciale Staten op het gebied van jeugdzorg dient de programmabegroting expliciet in te gaan op de beoogde maatschappelijke effecten en de wijze waarop er naar gestreefd zal worden die effecten te verwezenlijken. Dit wordt getoetst aan de hand van de zogenoemde drie w-vragen: *Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen?* en *Wat gaat het kosten?* Samenhang in de programmabegroting is belangrijk voor Provinciale Staten om inzicht te krijgen in de beleidsvoornemens op het gebied van jeugdzorg. Dit sluit aan op het VBTB² gedachtegoed, waarbij de koppeling tussen beleid, prestaties en geld centraal staat.

Voor de controlerende rol van Provinciale Staten is de kwaliteit van de beleidsinformatie belangrijk. Beleidsinformatie van goede kwaliteit maakt het voor Provinciale Staten mogelijk om: (1) gedurende het jaar inzicht te krijgen in de voortgang van het beleid en, zonodig, bij te sturen; en (2) na afloop van het jaar te controleren of de beoogde doelstellingen zijn bereikt door de beoogde prestaties te leveren binnen het geraamde budget.

De Rekenkamer heeft de informatie met betrekking tot jeugdzorg (pagina's 14-19 en 181-182) op de volgende punten getoetst:³

1. De drie w-vragen worden gestructureerd beantwoord;
2. De beantwoording van de drie w-vragen is samenhangend;
3. De beantwoording van de eerste w-vraag *Wat willen we bereiken?* is SMART, waarbij getoetst is aan de volgende criteria die zijn gesteld vanuit VBTB en SMART:
 - Specifiek: Is het gestelde doel c.q. de te leveren prestatie voldoende specifiek en niet voor meerdere uitleg vatbaar?
 - Prikkelend: Is een streefwaarde opgenomen?
 - Meetbaar/toetsbaar: Is een indicator opgenomen? Is informatie over de nulsituatie opgenomen?
 - Tijdgebonden: Is aangegeven wanneer c.q. binnen welke periode het effect/probleem moet zijn bereikt/opgelost? Is een tijdpad met tussentijds te realiseren streefwaarden opgenomen?

Vorig jaar heeft de Rekenkamer een soortgelijke analyse uitgevoerd voor de begroting.⁴ Daaruit bleek dat de kwaliteit van de beleidsinformatie in het programmaonderdeel Jeugdzorg matig was. De Rekenkamer heeft de volgende suggesties gedaan om de kwaliteit van de beleidsinformatie te verhogen:

² Van Beleidsbegroting tot Beleidsverantwoording, handreiking Ministerie van Financiën.

³ Zie voor meer onderzoek naar de jeugdzorg ook het rapport 'Provinciaal gesubsidieerd jeugdzorgaanbod' van de Randstedelijke Rekenkamer (www.randstedelijke-rekenkamer.nl).

⁴ Zie de brief 'Kaderstellen met de begroting 2007' van de Randstedelijke Rekenkamer (www.randstedelijke-rekenkamer.nl).

1. Vraag GS in het programma de structuur uit bijlage 2 over te nemen en helder onderscheid te maken tussen:
 - **Wat willen we bereiken?** (beoogde maatschappelijke effecten, operationele doelen en effectindicatoren); en
 - **Wat gaan we daarvoor doen?**: de te leveren prestaties en de prestatie-indicatoren.
2. Overweeg aanvullende effectindicatoren op het terrein van jeugdzorg vast te stellen. Vraag GS bij de effectindicatoren ook informatie over de nulsituatie op te nemen.

B. Bevindingen van de Rekenkamer

Bevinding 5: De drie w-vragen **Wat willen we bereiken?** **Wat gaan we daarvoor doen?** en **Wat mag het kosten?** worden in een heldere structuur beantwoord. Dit is een verbetering ten opzichte van de begroting 2007.

Toelichting

In het thema 'Jongeren', waar jeugdzorg een onderdeel van is, wordt een heldere structuur gehanteerd. Het is duidelijk waar antwoord wordt gegeven op de vraag wat de provincie wil bereiken op het terrein van jeugdzorg, wat zij daarvoor gaat doen en wat dat mag kosten. De Rekenkamer vindt de structuur van de begroting 2008 beter dan de structuur van de begroting 2007.

De paragraaf 'Wat mag het kosten?' maakt duidelijk welk budget in 2008 voor jeugdzorg beschikbaar is. De begroting 2008 biedt meer inzicht in de voor jeugdzorg beschikbare middelen dan de begroting 2007 deed. In de begroting 2007 waren de totale lasten en baten van het programma 'Zorg, onderwijs en welzijn' namelijk als één begrotingspost opgenomen.

Bevinding 6: De beantwoording van de w-vragen **Wat willen we bereiken?** en **Wat gaan we daarvoor doen?** sluit inhoudelijk goed op elkaar aan.

Toelichting

In de begroting is duidelijk welke doelstellingen de provincie wil realiseren en welke prestaties ze daarvoor gaat leveren. De samenhang tussen de doelstellingen en prestaties is goed zichtbaar in de tekst van het programmaonderdeel Jeugdzorg en in de tabel in Bijlage B. De beoogde prestaties hangen logisch samen met de doelstellingen.

Bevinding 7: De doelstellingen en bijbehorende indicatoren zijn meestal specifiek, maar zijn onvoldoende prikkelend, meetbaar en tijdgebonden. Voor elke doelstelling is wel een indicator geformuleerd, waardoor de indicatoren gezamenlijk de doelstellingen op het gebied van jeugdzorg afdekken.

Toelichting

De paragraaf waarin het provinciale jeugdzorgbeleid wordt beschreven bevat geen indicatoren. De indicatoren zijn opgenomen in Bijlage B. In de toetsing van de beantwoording van de vraag **Wat willen we bereiken?** is de informatie uit de bijlage meegenomen.

In de bijlage wordt per doelstelling beschreven hoe het resultaat zal worden gemeten en wat het ambitieniveau is. Voor de helft van de doelstellingen is ook het uitgangsniveau beschreven. De Rekenkamer vindt de opgenomen indicatoren redelijk specifiek, maar onvoldoende prikkelend, meetbaar en tijdgebonden. In onderstaande tabel zijn enkele indicatoren opgenomen en voorzien van commentaar van de Rekenkamer.

Voorbeelden:

Wat willen we in 2008 bereiken	Hoe meten we het resultaat + ambitieniveau + uitgangsniveau	Commentaar Rekenkamer
<i>Versterking van de provinciale sturing op de doelmatigheid van de Flevolandse jeugdzorg</i>	<p><i>Hoe meten we het resultaat:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Afspraken meting doelmatigheid zorg</i> ▪ <i>Afspraken om te kunnen komen benchmark van zorgaanbieders van verschillende provincies</i> <p><i>Ambitieniveau:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Zomer 2008 zijn eerste gegevens beschikbaar.</i> <p><i>Geen uitgangsniveau geformuleerd.</i></p>	Het doel is voldoende specifiek en het is duidelijk welke prestatie in de zomer van 2008 moet zijn geleverd. Het is echter niet duidelijk naar welk doel uiteindelijk wordt gestreefd en er is geen uitgangsniveau geformuleerd.
<i>Verbeteren functioneren Algemeen Meldpunt Kindermishandeling (AMK)</i>	<p><i>Hoe meten we het resultaat:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Metten van acties uit plan van aanpak AMK</i> ▪ <i>Omvang wachtlijst</i> <p><i>Ambitieniveau:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Voldoen aan de wettelijke termijn</i> <p><i>Uitgangsniveau:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Voldoen aan de wettelijke termijn</i> 	Dit doel is onvoldoende specifiek. Het is onduidelijk wat aan het functioneren van het AMK moet worden verbeterd. Informatie over de streefwaarde ontbreekt en er is niet gespecificeerd wanneer het doel moet zijn bereikt. Het is onduidelijk of met het uitgangsniveau de nulsituatie wordt bedoeld.
<i>Bevorderen uitstroom uit (justitiële) jeugdzorg</i>	<p><i>Hoe meten we het resultaat:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Inspanningsafspraken met partijen</i> <p><i>Ambitieniveau:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Realiseren meer uitstroom</i> <p><i>Geen uitgangsniveau geformuleerd.</i></p>	Het doel is voldoende specifiek. Een streefwaarde, een tijdpad en informatie over de nulsituatie ontbreken.

De begroting 2008 bevat negen doelstellingen op het gebied van jeugdzorg. Bij elke doelstelling hoort een indicator; de indicatoren bieden gezamenlijk een goed beeld van de doelstellingen. De begroting 2007 bevatte slechts één effectindicator. Deze indicator dekte niet het gehele maatschappelijke effect af, maar was van betere kwaliteit dan de indicatoren in begroting 2008.

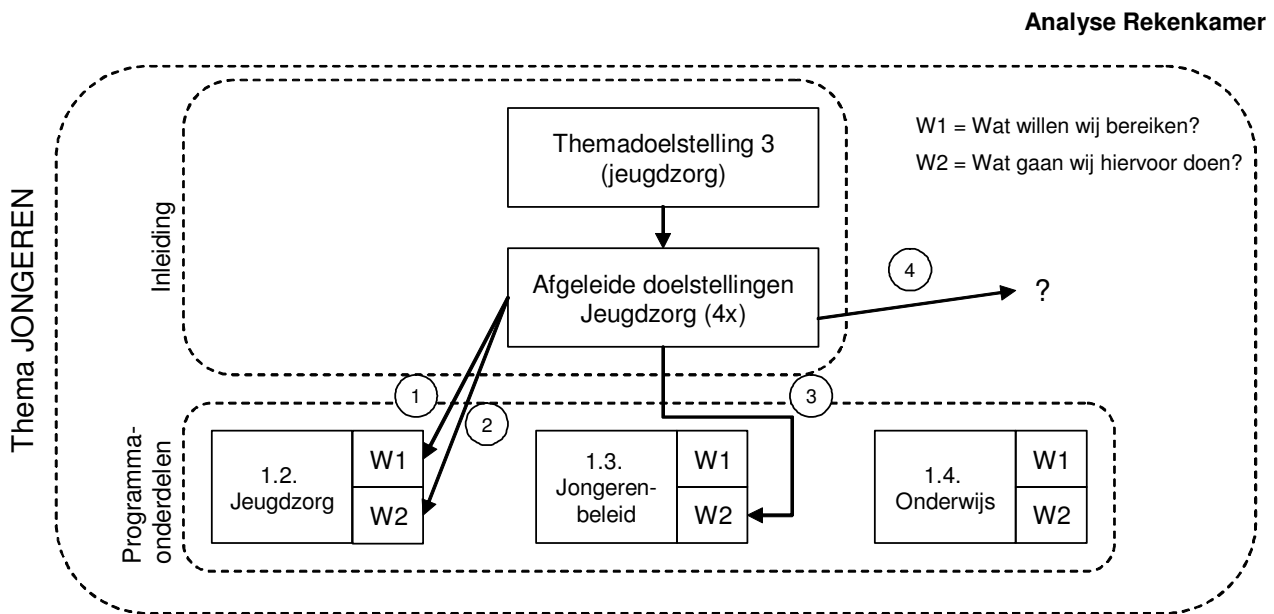
Bevinding 8: Het is niet transparant gemaakt in welke programmaonderdelen de afgeleide doelstellingen uit het Hoofdlijnenakkoord zijn uitgewerkt.

Toelichting

In het Hoofdlijnenakkoord zijn een aantal themadoelstellingen geformuleerd. In de begroting zijn in de inleiding van het thema 'Jongeren', waar jeugdzorg onderdeel van is, de themadoelstellingen uit het Hoofdlijnenakkoord opgenomen. De themadoelstelling voor jeugdzorg wordt daarna uitgewerkt in vier afgeleide doelstellingen. In het

programmaonderdeel Jeugdzorg worden vervolgens negen doelstellingen aangegeven. De vier afgeleide doelstellingen komen echter niet allemaal terug onder “Wat willen we bereiken?” (eerste w-vraag) bij het programmaonderdeel Jeugdzorg. Uit ambtelijke beantwoording van vragen van de Rekenkamer blijkt echter, dat de uitwerking ook in andere programmaonderdelen terug komt. Het is voor de lezer van de begroting lastig te achterhalen of, en zo ja waar, de afgeleide doelstellingen zijn verwerkt in de begroting.

In onderstaande figuur is aangegeven waar de vier afgeleide doelstellingen zijn terug te vinden.

Figuur Afgeleide doelstellingen jeugdzorg

Toelichting figuur:

1. Afgeleide doelstelling 1 “Er is een verbeterde aansluiting tussen het lokaal jeugdbeleid, het onderwijs en de jeugdzorg, justitie en gezondheidszorg (GAAF). Het programma GAAF is “geschakeld” aan het landelijk beleidskader Jeugd en Gezin en wordt ingebracht bij de vorming van de centra voor jeugd en gezin in de gemeenten” is terug te vinden onder de eerste w-vraag in het programmaonderdeel Jeugdzorg.
2. Afgeleide doelstelling 2 “Het Elektronisch Kinddossier (EKD) is eenduidig ingevoerd en er is een uniforme verwijzindex” is terug te vinden onder de tweede w-vraag in het programmaonderdeel Jeugdzorg.
3. Afgeleide doelstelling 3 “Op basis van de evaluatie eind 2007 is er een besluit genomen over de voortzetting van het Project Leef met Stijl (sociale emotionele vaardigheden voor jongeren)” is terug te vinden onder de tweede w-vraag in het programmaonderdeel Jongerenbeleid.
4. Afgeleide doelstelling 4 “Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten hebben per kwartaal informatie ontvangen over vraag naar en aanbod van de jeugdzorg en hebben op basis daarvan kunnen (bij)sturen in de balans tussen vraag en aanbod” is niet als zodanig terug te vinden in de begroting. Volgens ambtelijke toelichting valt deze doelstelling onder de realisatie van het plan van aanpak 2007 (paragraaf 1.2.1. p.17).

C. Waarom is dit belangrijk voor PS?

1. Een gestructureerde opzet van de begroting ondersteunt PS in het uitvoeren van hun kaderstellende functie.
2. De samenhang tussen de doelstellingen en de prestaties voor jeugdzorg ondersteunt PS in het uitvoeren van hun kaderstellende functie.
3. Alleen doelstellingen die specifiek, prikkelend, meetbaar en tijdgebonden zijn geformuleerd, kunnen achteraf goed door PS worden gecontroleerd op realisatie.
4. Een transparante toedeling van de afgeleide doelstellingen aan de programmaonderdelen maakt de uitvoering van het Hoofdlijnenakkoord voor PS beter inzichtelijk.

D. Suggesties van de Rekenkamer aan PS

1. Vraag GS bij de indicatoren een nulmeting en een streefwaarde op te nemen en aan te geven welk tijdpad wordt gevolgd bij het realiseren van de effecten.
2. Vraag GS transparant te maken in welke programmaonderdelen de doelstellingen uit het Hoofdlijnenakkoord worden uitgewerkt.

Toelichting bij suggestie 2

Dit kan bijvoorbeeld door het type tabel te gebruiken dat in paragraaf 1.5.1 wordt gehanteerd om de relatie tussen de thema's en de programmaonderdelen te illustreren.

4. De beleidsinformatie over Water is verbeterd ten opzichte van de begroting 2007. Er zijn nog steeds verbeteringen mogelijk.

A. Inleiding

Klimaatsverandering en de schaarste van schoon water geven aanleiding tot internationale afspraken omtrent het thema water. Ook op lager schaalniveau is momenteel veel aandacht voor het omgaan met water. De provincie heeft een aantal taken op dit gebied, zoals het grondwaterbeheer en het (deels) implementeren en uitvoeren van de Europese en nationale plannen en regelgeving. Hiervoor is een samenhangend beleidskader van goede kwaliteit van belang.

Hoe toetst de Rekenkamer het onderwerp Water?

Voor de toetsing van de informatie met betrekking tot Water (pag. 72-76 en 178 -179) heeft de Rekenkamer dezelfde methode gehanteerd als in het voorgaande hoofdstuk over jeugdzorg (zie pagina 13 van dit rapport).

Vorig jaar heeft de Rekenkamer een soortgelijke analyse uitgevoerd voor de begroting.⁵ Daaruit bleek dat de beleidsinformatie over Water voor kaderstelling en controle van redelijke kwaliteit was. De Rekenkamer heeft de volgende suggesties gedaan om de kwaliteit van de beleidsinformatie te verhogen:

1. Vraag GS in de opzet van het programma gestructureerd antwoord te geven op de vragen *Wat de provincie wil bereiken?*, *Wat de provincie daarvoor gaat doen?* en *Wat dit gaat kosten?*. Hanteer hierbij een eenduidige en consistente opdeling naar de verschillende programmaonderdelen.
2. Zorg in de opzet van Water voor een eenduidig verband tussen *Wat willen we bereiken?* en *Wat gaan we daarvoor doen?*. Maak gebruik van verwijzingen in de lay-out om de samenhang inzichtelijk te maken of maak gebruik van een overzicht, zoals in bijlage 2 over Grondwaterbeheer.
3. Vraag GS per beoogd doel indicator(en) een nulsituatie en een streefwaarde te formuleren, die aan het eind van het begrotingsjaar gerealiseerd moet(en) zijn. Geef bij effecten, die pas na het begrotingsjaar gerealiseerd worden, aan welke tussentijdse doelen/prestaties gerealiseerd moeten zijn aan het eind van het begrotingsjaar.

B. Bevindingen van de Rekenkamer

Bevinding 9: De drie w-vragen *Wat willen we bereiken?*, *Wat gaan we daarvoor doen?* en *Wat mag het kosten?* worden in een heldere structuur beantwoord. Dit is een verbetering ten opzichte van de begroting 2007.

Toelichting

Water komt terug in het thema 'Duurzaamheid, klimaat, water en natuur' en bestaat uit drie programmaonderdelen: Algemeen waterbeleid, Bescherming tegen overstromingen en Grondwaterbeheer. De vragen *Wat willen we bereiken?*, *Wat gaan we daarvoor doen?* en *Wat mag het kosten?* zijn per programmaonderdeel uitgewerkt in een aparte (sub)paragraaf. Dit is een verbetering ten opzichte van de programmabegroting 2007. In de begroting 2007 werden de drie w-vragen alleen expliciet voor het onderdeel Grondwaterbeheer beantwoord.

⁵ Zie de brief 'Kaderstellen met de begroting 2007' van de Randstedelijke Rekenkamer (www.randstedelijke-rekenkamer.nl).

Bevinding 10: De beantwoording van de w-vragen *Wat willen we bereiken?* en *Wat gaan we daarvoor doen?* sluit inhoudelijk goed op elkaar aan voor het programmaonderdeel Grondwaterbeheer. De aansluiting voor de programmaonderdelen Algemeen waterbeleid en Bescherming tegen overstromingen is minder duidelijk.

Toelichting

In de begroting is per programmaonderdeel duidelijk gemaakt wat de doelstellingen zijn (*Wat willen we bereiken*) en welke prestaties de provincie gaat leveren (*Wat gaan we daarvoor doen?*). In bijlage B (pagina 178 – 179) zijn de doelstellingen en de prestaties voor het programmaonderdeel Grondwaterbeheer goed met elkaar in verband gebracht. Voor de programmaonderdelen Algemeen Waterbeleid en Bescherming tegen overstromingen is het verband tussen doelstellingen en prestaties minder duidelijk. Hiervoor zijn geen overzichten zoals bij Grondwaterbeheer gemaakt. Dit is een keuze van GS geweest, na overleg met de Klankbordgroep. Zij hebben besloten voor 2008 geen nieuwe doelen en indicatoren toe te voegen (pagina 6).

Voor het programmaonderdeel Grondwaterbeheer hangen de beoogde prestaties logisch samen met de doelstellingen.

Voorbeeld Grondwaterbeheer

Doelstelling	Prestatie	Oordeel Rekenkamer
Beperken van grondwateronttrekkingen uit het 3 ^{de} watervoerend pakket in zuidelijk Flevoland	Alleen vergunningen afgeven voor grondwateronttrekkingen voor drinkwatervoorziening	Doelstellingen en prestaties hangen logisch samen.
	Handhaven tegen illegale grondwateronttrekkingen	

Voor de programmaonderdelen Algemeen Waterbeleid en Bescherming tegen overstromingen heeft de provincie een aantal prestaties geformuleerd waarvan niet duidelijk is wat de concrete bijdrage aan de realisatie van de doelstelling is. Dit komt tot uitdrukking in onderstaande voorbeeld. De prestaties passen wel in het betreffende programmaonderdeel.

Voorbeeld Algemeen Waterbeleid

Doelstelling	Prestatie	Oordeel Rekenkamer
Het vaststellen van chemische en ecologische doelen en maatregelen voor water welke in het Omgevingsplan en het landelijke stroomgebiedbeheersplan worden opgenomen	Projecten in het stroomgebied Rijn-Midden uitvoeren in samenwerking met andere provincies, gemeenten en waterschappen	Doelstellingen en prestatie hangen niet logisch samen.

Bevinding 11: De doelstellingen met betrekking tot Water zijn meestal specifiek en tijdgebonden, maar in mindere mate prikkelend of meetbaar. Een deel van de doelstellingen heeft geen bijbehorende indicator waarin een streefwaarde en een nulsituatie zijn opgenomen.

Toelichting

De beschrijving van de doelstellingen van de provincie met betrekking tot Water is meestal voldoende specifiek en tijdgebonden. De Rekenkamer constateert dat een aantal van de gestelde doelen in de programmabegroting

in latere jaren bereikt dient te worden (2009/2015) en dat dan meestal duidelijk een tussentijds doel of prestatie voor 2008 wordt benoemd. Een deel van de doelstellingen heeft geen bijbehorende indicator waarvoor een streefwaarde en een nulsituatie zijn opgenomen. Hieronder staat een voorbeeld van een goed geformuleerde doelstelling en een voorbeeld van een niet goed geformuleerde doelstelling uit de begroting.

Voorbeeld van een specifieke, prikkelende, meetbare en tijdgebonden doelstelling:

Doelstelling	Indicator	Prestatie	Commentaar Rekenkamer
Het watersysteem voldoet in 2015 aan de normen voor wateroverlast bij extreme neerslag.	In 2015 zijn voor de opvang van 8,3 mln. m ³ water bergingslocaties aangewezen.	In 2008 worden de benodigde maatregelen vastgesteld en overeenstemming met de gebiedspartners bereikt over de ruimtelijke invulling. In 2009 wordt dit in de herziening van het Omgevingsplan opgenomen.	Doel, streefwaarden en tussendoelen zijn bekend.

Voorbeeld van een doelstelling die niet specifiek, prikkelend, meetbaar en tijdgebonden is:

Doelstelling	Indicator	Prestatie	Commentaar Rekenkamer
Bescherming tegen overstromingsgevaar door veilige primaire en regionale waterkeringen	Ontbreekt	Beoordeling verslag toetsing primaire waterkeringen + eventueel afspraken over maatregelen	Bij de doelstelling ontbreekt een einddoel, eventuele tussenliggende streefwaarden en een meting van de nulsituatie. Ook een tijdpad ontbreekt. Bij de activiteiten is geen resultaat omschreven.
		Beoordeling voortgang verbetering regionale waterkeringen	
		Controle op uitvoering muskusrattenbestrijding	

C. Waarom is dit belangrijk voor PS?

1. Een gestructureerde opzet van de begroting ondersteunt PS in het uitvoeren van hun kaderstellende functie.
2. Samenhang tussen doelstellingen en prestaties over Water ondersteunt PS in het uitvoeren van hun kaderstellende functie.
3. Alleen doelstellingen die specifiek, prikkelend, meetbaar en tijdgebonden zijn geformuleerd, kunnen achteraf goed door PS worden gecontroleerd op realisatie.

D. Suggesties van de Rekenkamer aan PS

1. Vraag GS om het verband tussen **Wat willen we bereiken?** en **Wat gaan we daarvoor doen?** te verduidelijken. Vraag GS voor de programmaonderdelen Algemeen waterbeleid en Bescherming tegen overstromingen een overzicht op te stellen zoals bij Grondwaterbeheer (bijlage B uit de begroting).
2. Vraag GS per beoogd doel indicator(en) een nulsituatie en een streefwaarde te formuleren, die aan het eind van het begrotingsjaar gerealiseerd moet(en) zijn. Geef bij effecten, die pas na het begrotingsjaar gerealiseerd worden, aan welke tussentijdse doelen/prestaties gerealiseerd moeten zijn aan het eind van het begrotingsjaar.

5. De paragraaf Weerstandsvermogen is van redelijke kwaliteit. De totale financiële omvang van de risico's is niet volledig.

A. Inleiding

In de paragraaf Weerstandsvermogen (pagina 124-127) wordt weergegeven welke (financiële) risico's de provincie het komende jaar loopt, en hoe deze gedekt worden. Volgens het BBV (artikel 11) bestaat het weerstandsvermogen uit *“de relatie tussen de weerstandscapaciteit (zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de provincie beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken) en alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.”*

Hoe toetst de Rekenkamer de paragraaf Weerstandsvermogen?

Het BBV stelt drie eisen aan deze paragraaf. In onderstaand schema zijn deze weergegeven, met daarnaast de interpretatie van de Rekenkamer van deze eisen:

De paragraaf Weerstandsvermogen bevat ten minste:	
Eisen BBV	Interpretatie Rekenkamer
▪ een inventarisatie van de risico's	Een overzicht van alle essentiële risico's, waarbij per risico wordt weergegeven hoe groot de kans is dat dit risico zich voordoet, inclusief een schatting van de financiële omvang
▪ een inventarisatie van de weerstandscapaciteit	Een overzicht van de middelen waaruit de weerstandscapaciteit is opgebouwd
▪ het beleid omtrent de aanwending van de weerstandscapaciteit	Een toelichting op de weerstandscapaciteit, de mogelijke aanwending daarvan en het risicomanagement; is duidelijk in hoeverre het opvangen van risico's beleidswijzigingen ⁶ tot gevolg mag/zal hebben?

Vorig jaar heeft de Rekenkamer een soortgelijke analyse uitgevoerd voor de begroting.⁷ Daaruit bleek dat de paragraaf Weerstandsvermogen verbeterd was ten opzichte van de begroting 2006 en dat de paragraaf grotendeels inzichtelijk was. De Rekenkamer deed de volgende suggestie om de paragraaf te verbeteren:

Vraag GS om toelichting op de gang van zaken bij een eventuele aanwending van de weerstandscapaciteit.

Deze suggestie kwam voort uit de bevinding dat het beleid omtrent de aanwending van de weerstandscapaciteit onvoldoende werd toegelicht.

GS hebben, in reactie op ons onderzoek, het volgende aangegeven: “Bij de suggestie van de Randstedelijke Rekenkamer om per risico aan te geven op welke wijze de weerstandscapaciteit zal worden ingezet, plaatsen wij een kanttekening. Naar ons oordeel is de waarde van zo'n overzicht zeer betrekkelijk; het is immers volledig afhankelijk van het tijdstip, waarop en de omvang waarin het risico zich voordoet. Het lijkt erg prematuur om daarvoor op voorhand een gedragslijn vast te leggen. Omdat het inzetten van de weerstandscapaciteit in zijn

⁶ Wanneer bijvoorbeeld de onbenutte belastingcapaciteit wordt ingezet om een risico te financieren, betekent dit een verhoging van de Motorrijtuigenbelasting. Indien de algemene reserve wordt aangewend, beperkt dit de toekomstige beleidsruimte. Als een bestemmingsreserve wordt aangewend, vervalt daarbij het beleidsdoel waarvoor de reserve gevormd is. Dit vergt een beleids- en begrotingswijziging.

⁷ Zie de brief 'Kaderstellen met de begroting 2007' van de Randstedelijke Rekenkamer (www.randstedelijke-rekenkamer.nl)

algemeenheid een begrotingswijziging tot gevolg zal hebben, worden Provinciale Staten nauw betrokken bij de uiteindelijke keuze voor de wijze van afdekking van het risico en de gevolgen daarvan”.

De Rekenkamer heeft de begroting 2008 getoetst op de bovengenoemde BBV-eisen.

B. Bevindingen van de Rekenkamer

Bevinding 12: De paragraaf Weerstandsvermogen bevat een duidelijk overzicht van de risico's en de daarbij behorende kansen en risicobedragen. Bij drie van de negen risico's ontbreekt echter het financiële gevolg. Eén risico is inmiddels vervallen. De ontbrekende risicobedragen zijn niet meegenomen in de maximale omvang van het totale risico. Hierdoor is de aangegeven totale omvang van de risico's in werkelijkheid groter dan is berekend.

Toelichting

Per risico is een inschatting gegeven van de kans en het financiële gevolg. Bij drie risico's is het financiële gevolg niet ingeschat. Uit een toelichting van de ambtelijke organisatie blijkt dat bij één risico inmiddels duidelijk is geworden om welk bedrag het zal gaan en dat twee risico's niet zijn in te schatten.⁸ Het betreft de volgende twee risico's:

	Overzicht specifieke risico's	Kans	Gevolg
3	Eindafrekening voor EU-programma's 1994-1999	Reëel	p.m.
4	Onderzoek EC naar besteding van Europese subsidies	p.m.	p.m.

Bij één van die risico's is ook de kans dat het risico zich voordoet als p.m.-post weergegeven.

In de paragraaf is aangegeven dat de maximale omvang van de vermelde risico's € 27 mln. incidenteel en € 3 mln. structureel is. De twee risico's waarbij geen financieel gevolg is vermeld, zijn niet meegenomen in het maximale bedrag. De maximale omvang is dus in werkelijkheid groter dan de genoemde bedragen.

Bevinding 13: De paragraaf Weerstandsvermogen geeft duidelijk weer uit welke middelen de weerstandscapaciteit is opgebouwd.

Toelichting

In de paragraaf Weerstandsvermogen is weergegeven uit welke middelen de weerstandscapaciteit is opgebouwd. De toerekening van de bestemmingsreserves wordt expliciet toegelicht: bestemmingsreserves kunnen, “voorzover er geen sprake is van afdwingbare verplichtingen”, toegerekend worden aan de weerstandscapaciteit. Uit een toelichting van de ambtelijke organisatie blijkt dat behalve bij het Investeringsprogramma Flevoland-Almere ook binnen de reserves voor de Europese programma's, de reserve Omgevingsplan en de reserve

⁸ Het gaat om het risico vermeld in de tabel onder 9 op pagina 127. In het statenvoorstel bij de begroting is opgenomen dat de bijdrage van de provincie Flevoland € 4 mln. zal bedragen en dat de extra € 1 mln. zal worden gedekt ten laste van de algemene reserve.

Risicokapitaalverstrekkingen sprake is van afdwingbare verplichtingen. De afdwingbare verplichtingen zijn dan ook niet meegerekend bij de weerstandscapaciteit.

Bevinding 14: Net als in 2007 ontbreekt het beleid omtrent de aanwending van de weerstandscapaciteit.
--

Toelichting

De paragraaf Weerstandvermogen bevat een subparagraaf “Beleid omtrent weerstandscapaciteit en risico’s”. Hierin wordt, evenals in 2007, niet ingegaan op het beleid omtrent de aanwending van de weerstandscapaciteit, maar op het risicomanagement. Ook in de rest van de paragraaf wordt de mogelijke aanwending van de weerstandscapaciteit nauwelijks besproken. De volgorde waarin de verschillende componenten zullen worden aangewend wordt niet vermeld.

In de begroting is wel aangegeven dat de wijze waarop en de volgorde waarin de diverse componenten van de weerstandscapaciteit zullen worden ingezet indien de risico’s daadwerkelijk tot financiële lasten leiden, afhankelijk zullen zijn van de aard (incidenteel of structureel) en de omvang van de lasten. Ook is aangegeven dat indien zich een dergelijke situatie voordoet een begrotingswijziging nodig zal zijn. De aanwending van de weerstandscapaciteit zal dan door PS worden bepaald. Deze toelichting komt overeen met de reactie van GS op de suggestie van de Rekenkamer van vorig jaar.

Als voorbeeld voor het vaststellen van beleid omtrent weerstandsvermogen, wil de Rekenkamer verwijzen naar de begroting 2008 van de provincie Utrecht. In die begroting is in een aantal processtappen aangegeven welke middelen in welke volgorde worden gebruikt. Samengevat worden de volgende processtappen gevolgd⁹:

1. Het tijdig nemen van beheersmaatregelen;
2. Indien de beheersmaatregelen niet werken, zal worden gekeken of de schade uit de daarvoor bedoelde programmabudgetten kan worden betaald;
3. Als dat niet mogelijk of niet wenselijk is, dan zal de algemene reserve of bestemmingsreserve voor bedrijfsrisico’s (in totaal € x mln.) worden aangesproken. GS zullen aan PS voorstellen op welke wijze zij kunnen zorgen dat er minimaal € x mln beschikbaar blijft voor de weerstandscapaciteit;
4. Als de € x mln. uit de Algemene Reserve en de bedrijfsvoeringsreserve niet voldoende is worden de bestemmingsreserves aangesproken. Ook in dit geval zullen PS moeten beslissen over de aanvulling van € x mln. en de consequenties daarvan voor het voorgenomen beleid;
5. Indien de algemene reserve en de bestemmingsreserves tekort schieten, zullen GS een voorstel formuleren om de opcenten te verhogen of om te bezuinigen.

⁹ Provincie Utrecht, Programmabegroting 2008, p. 176.

C. Waarom is dit belangrijk voor PS?

1. Het is belangrijk dat PS inzicht hebben in de totale omvang van de risico's. De hoogte van het totale risicobedrag bepaalt namelijk indirect (door de benodigde weerstandscapaciteit) de vrijheid van PS in beleidskeuzes.
2. Een duidelijke weergave van de weerstandscapaciteit en het weerstandsvermogen geeft PS inzicht in de financiële mogelijkheden om risico's op te vangen.
3. Doordat er geen beleid bestaat omtrent de aanwending van de weerstandscapaciteit zullen PS per gebeurtenis een keuze moeten maken zonder dat zij hiervoor kaders hebben vastgesteld.

D. Suggesties van de Rekenkamer aan PS

1. Vraag GS een betere schatting te maken van de totale omvang van alle risico's door alsnog een schatting te maken van het totaal van de ontbrekende risicobedragen.
2. Bepaal op hoofdlijnen het beleid omtrent de aanwending van de weerstandscapaciteit. Kijk hierbij naar de begroting 2008 van de provincie Utrecht.

Bijlage A: Ambtelijke reactie bij ontbrekende uitwerkingen uit Hoofdlijnenakkoord

- *Tijdelijke taskforce jongeren*: “Op pag. 15 van de begroting is opgenomen dat in 2008 een sluitende aanpak wordt opgesteld met de betrokken partners. In afwachting van dat plan zal de bedoelde uitwerking verder worden geformuleerd”.
- *Extra lijn Dronten-Lelystad, Regiotaxi, capaciteit Interliner, aansluiting bus/trein*: “Ten aanzien van de *extra lijn Dronten-Lelystad* merken wij op dat de uitwerking in de begroting is opgenomen op pag. 28. Het betreft de vervolg proef met gratis openbaar vervoer welke zal worden gerealiseerd in 2008. Dat is waar in het hoofdlijnenakkoord op wordt bedoeld. Ten aanzien van de *Regiotaxi* merken wij op dat het gaat om de uitbreiding van gebieden met een gereduceerd tarief. Die uitbreiding is in 2007 gerealiseerd en daarom niet opnieuw in de begroting 2008 opgenomen. Ten aanzien van de *capaciteit Interliner* en de *aansluiting bus/trein* merken wij op dat dit een permanent punt van aandacht is waarvan de uitwerking op pag. 28 van de begroting is opgenomen onder *bijsturen van vervoerders, dienstregeling en /of het lijnennet*”.
- *Reductie regeldruk*: “In overleg met de Kamer van Koophandel (KvK) is afgesproken dat zij in 2008 het initiatief nemen om te komen tot een reductie van de regeldruk. De KvK zal de voortgang bespreken in het door de provincie geïnitieerde portefeuillehouderoverleg tussen de provincie en de Flevolandse gemeenten. Het was wellicht beter geweest deze toelichting op te nemen in de begroting.”
- *Planologisch kader dat voor de gewenste ontwikkeling nodig is*: “Buitendijks bouwen in het Markermeer is gelet op het ecologisch en waterhuishoudingregime thans niet toegestaan. De doelstelling *Versterken van de natuurkwaliteit en waterveiligheid* en het bijbehorende uitwerking *Lange termijn visie* zullen zodanig worden uitgewerkt dat onderzocht zal worden of hiermee ruimte kan worden gevonden voor eventuele buitendijkse activiteiten zoals het buitendijks bouwen bij Almere en Lelystad. Pas na integrale besluitvorming hierover door het rijk kan een planologisch kader worden opgesteld voor deze buitendijkse activiteiten. Deze besluitvorming wordt in overeenstemming met de Noordvleugelbrief van het kabinet (augustus 2006) in 2009/2010 verwacht.”
- *Bespoedigen luchtverkeersleiding*: “Over het bespoedigen van de luchtverkeersleiding zoals bedoeld in het Hoofdlijnenakkoord is nog geen overeenstemming met het ministerie van V&W en Luchtverkeersleiding Nederland (LVNL). Er zijn hierover met betrokken partijen naar aanleiding van het Hoofdlijnenakkoord wel gesprekken gevoerd maar dat heeft (nog) niet geresulteerd in de noodzakelijke positieve besluitvorming en het punt is daarmee vooralsnog niet aan de orde.”

REACTIE GEDEPUTEERDE STATEN

Conform uw verzoek ontvangt u hierbij onze reactie op de bestuurlijke nota "Kaderstellen met de begroting".

De programmabegroting is al weer enkele jaren een vertrouwd sturingsinstrument voor Provinciale Staten (PS). Sinds de introductie in 2003 heeft de programmabegroting een sectorale indeling, conform de vereisten van de BBV. Het werken met integrale (gebiedsgerichte) programma's en de gekozen thema's in het Hoofdlijnenakkoord waren aanleiding om de opbouw van dit sturingsinstrument te herzien. Met de nadrukkelijke betrokkenheid van enkele Statenleden (de Klankbordgroep) is de Programmabegroting 2008 ontstaan, een matrixbegroting die PS nog beter ondersteunt in haar kaderstellende rol door aan te sluiten bij haar informatiebehoefte.

Vertaling Hoofdlijnenakkoord in programmabegroting (conclusie 1 en 2)

Het verheugt ons dat u hebt geconstateerd dat de structuur in de begroting 2008 overeenkomt met de structuur in het Hoofdlijnenakkoord. De thema's uit het hoofdlijnenakkoord en de speerpunten¹ uit het Omgevingsplan vormen het uitgangspunt, waarbij in tabelvorm de relaties tussen beiden inzichtelijk zijn gemaakt. Die relatietabellen vormen overigens eveneens een door de Staten gewaardeerd nieuw element in de programmabegroting.

Zoals u concludeert komen alle (actuele) doelstellingen uit het Hoofdlijnenakkoord terug in de programmabegroting. Hierop heeft ook de focus gelegen tijdens de opstelling van de programmabegroting. Ambtelijk is aangegeven waarom een vijftal uitwerkingen (zie pag 7 en bijlage A van uw rapportage) niet terugkomen in de begroting. Wij onderschrijven deze en nemen kennis van uw zienswijze.

U stelt dat de financiële verwerking van (nieuwe) mutaties niet transparant is weergegeven in de begroting. U vermeldt dat enkele miljoenen nog niet geautoriseerd zijn door PS.

U roept hier in onze ogen een beeld van een niet transparante begrotingsvoorbereiding op die wij graag van een nuance willen voorzien. Ten eerst missen wij bij deze bevinding een verwijzing naar onze toelichting op de mutaties in de begroting op pagina 166 en 167, na vaststelling van het financieel kader in juli 2007.

Centraal moet ons inziens echter de vraag staan over het gewenste niveau van PS informatie in de begroting. Wij informeren PS voor zover het mutaties betreft die het begrotingssaldo beïnvloeden. Mutaties binnen het volume van loon- en prijsontwikkelingen en herverdeling apparaatlasten vallen hier niet onder. Ook het doorschuiven van de EPD-afwikkeling van 2007 naar 2008 via de reserves (een majeure onderdeel van de 5,9 mln. Euro uit uw voorbeeld op pagina 10) valt hieronder. Conform dit beleid zijn enkel de mutaties in de nieuwe inzichten toegelicht. Wij zullen PS vragen naar de wijze waarop zij geïnformeerd willen worden in een begroting over de mutaties die daar in verwerkt zijn.

Een aantal (nieuwe) mutaties in de begroting zijn inderdaad nog niet door PS geautoriseerd, maar hadden ook nog niet door PS geautoriseerd kunnen worden. Het betreft hier mutaties door nieuwe inzichten die zich hebben voorgedaan na de vaststelling van het financiële kader in juli 2007. Deze mutaties zijn toegelicht op pagina 166 en 167, vanuit het perspectief 'sturing op hoofdlijnen'.

¹ Noordelijk Flevoland heeft niet meer de status van Speerpunt

Thema's en programma's

De thematische indeling van het Hoofdlijnenakkoord was uitgangspunt bij de vormgeving van de nieuwe begroting 2008. Deze thema's zijn politieke accenten die gelegd worden om bepaalde specifieke doelstellingen te bereiken, naast de bestaande doelstellingen.

Op nadrukkelijk verzoek van de klankbordgroep zijn de bestaande programma's in stand gehouden om de herkenbaarheid te vergroten en om de indeling van de begroting niet iedere vier jaar volledig te veranderen. Tevens kon hierdoor gegarandeerd worden dat de financiële informatie historisch aangesloten kon blijven worden. De keuze is dus gemaakt om de bestaande programma-onderdelen te clusteren onder de thema's. Waarbij alleen het bestaande programma zeven opgedeeld is naar enkele programmaonderdelen, waarbij overigens de onderliggende producten zijn behouden. Ter informatie is overigens per thema een financieel thematotaal aangegeven in het beleidsdeel van de Programmabegroting. Om de Staten optimaal te informeren hebben we hen tevens de door u genoemde totaaloverzichten op themaniveau toegezonden.

Ook het autorisatieniveau is ongewijzigd gebleven. In de nieuwe begrotingsopzet blijven daarom de programma's het 'structurele' indelingscriterium en de daarbinnen onderscheiden programmaonderdelen het autorisatieniveau van PS. Om die reden is in de financiële begroting de gebruikelijke indeling gehandhaafd.

Beleidsinformatie (conclusie 3 en 4)

Bij het realiseren van de Programmabegroting 2008 stond voorop dat deze voor iedere gebruiker -maar in het bijzonder voor PS- transparant, helder en toegankelijkheid diende te zijn. Dat we, ondanks de korte tijd die hiervoor beschikbaar was, in deze opzet zijn geslaagd, is gebleken uit de talloze complimenten die de Statenfracties hebben geuit tijdens de behandeling van de begroting in de begrotingscommissies van oktober jl. Woorden als 'met deze opzet overzien wij nu eindelijk de totale reikwijdte van een programma' en 'deze opzet komt ten goede aan onze kaderstellende rol' bevestigen de ingeslagen weg.

Wij nemen met plezier kennis van het feit dat u onze beleidsinformatie verbeterd vindt ten opzichte van de vorige begroting. Maar dat op deze weg de eindstreep nog niet is bereikt, hebben we zelf ook geconstateerd en verwoord in de inleiding van de begroting.

Zo is in de inleiding van de programmabegroting beschreven om in de volgende begroting (2009) de te behalen doelen en resultaten concreter en meer meetbaar te formuleren. Dit moet resulteren in een hogere kwaliteit van de beleidsinformatie. In de voorliggende begroting 2008 is vooral de nadruk gelegd op transparantie en de actieve formulering van de doelstellingen en resultaten. Dat binnen deze formuleringen niet alle criteria ten aanzien van SMART strikt van toepassing zijn, hangt samen met een aantal factoren:

- Wij vinden het zeer belangrijk om te blijven focussen op het beoogde (maatschappelijke) effect en de rol van de provincie. Het dwingen van het formuleren van een meetgetal kan verworden tot inputsturing of het meten van het getal in plaats van het gewenste effect. Dit doet zich vooral voor waar de provincie maar één van de spelers is en zelf geen doorslaggevende invloed heeft op het bereiken van het beoogde maatschappelijke effect;
- En/of de beoogde effecten zijn pas na meerdere jaren zichtbaar en het tevens lastig is om zinnige tussendoelen voor deze effecten te benoemen. Ons streven is om in dergelijke gevallen in de begroting de maatregelen en producten van de provincie (output) te benoemen, waarmee wij verwachten een bijdrage te leveren aan het gewenste effect. Transparantie van informatie maakt verwachtingen helder en daarmee (bij)sturing mogelijk.

Veelal maakt de provincie gebruik van uitvoeringsprogramma's waarin een verdiepingsslag van doelstellingen wordt gegeven. In de begroting is op diverse plekken ook verwezen naar deze documenten. In deze uitvoeringsprogramma's staat de meer gedetailleerde uitwerking van het beleid, deze informatie wordt bewust niet ook opgenomen in de begroting, dat zou de begroting onoverzichtelijke en te gedetailleerd maken. Zo is

bijvoorbeeld het door u onderzochte programmaonderdeel Jeugdzorg voor 2008 nader ingevuld in het op 8 oktober jl. door de Commissie Samenleving besproken Ontwerp Uitvoeringsprogramma Jeugdzorg 2008. In dit uitvoeringsprogramma is specifiek, prikkelender en meetbaar de ambitie en het resultaat voor 2008 opgenomen. Het Uitvoeringsprogramma Jeugdzorg is overigens een wettelijke bevoegdheid van GS, dit sluit aan met sturing op hoofdlijnen door PS.

Wij streven continu naar een evenwichtige afstemming tussen Programmabegroting en de diverse uitvoeringsprogramma's. De enthousiaste reactie van de Commissie Samenleving op 8 oktober onderstreepte dit; zij concludeerde dat het UP Jeugdzorg zich goed verhoudt tot de programmabegroting en in zijn aard erg transparant is.

Tenslotte moeten wij constateren dat de informatie in de Programmabegroting, aansluitend bij het strategische niveau van sturing door PS, soms wringt met het strikt toepassen van de VBTB en SMART criteria.

Paragraaf Weerstandsvermogen (conclusie 5)

Met u zijn wij van mening dat de paragraaf Weerstandsvermogen een duidelijk overzicht van de risico's en de daarbij behorende kansen en risicobedragen bevat. In dit overzicht zijn een aantal risico's voorzien van een p.m. raming. In de toelichting bij deze p.m. ramingen is adequaat aangegeven waarom hier een p.m. raming is opgenomen. Waar mogelijk is vermeld wat het verwachte bedrag is voor de afdekking van het risico.

U geeft aan dat net als in 2007 het beleid over de aanwending van de weerstandscapaciteit ontbreekt. Wij hebben vorig jaar goed gemotiveerd aangegeven waarom wij van een dergelijk kader afzien. De Staten hebben vervolgens bij de behandeling van de begroting 2007 en uw rapportage hier geen afwijkend standpunt over ingenomen. Daarom blijven wij van mening dat de meerwaarde van het vaststellen van een volgorde (kader) waarin de weerstandcapaciteit kan worden ingezet, niet opportuun is. De noodzaak tot het inzetten van de weerstandcapaciteit zal per gebeurtenis worden beoordeeld en aan Provinciale Staten worden voorgelegd.

NAWOORD REKENKAMER

De Rekenkamer heeft kennisgenomen van de reactie van Gedeputeerde Staten. De reactie van GS geeft, op twee onderdelen na, geen aanleiding om aanvullende opmerkingen bij onze conclusies en aanbevelingen in deze brief te maken.

Transparantie verwerking mutaties

GS melden dat PS worden geïnformeerd voor zover het mutaties betreffen die het begrotingssaldo beïnvloeden. De Rekenkamer benadrukt dat PS *per programma* de beleidsmatige én financiële kaders moeten vaststellen. Hierbij stellen PS per programma de financiële kaders voor zowel de baten en de lasten als het begrotingssaldo, en niet alleen voor het begrotingssaldo. Ook verschuivingen tussen programma's van bijvoorbeeld apparaatlasten kunnen enkel door PS geautoriseerd worden en zouden daarom voor PS transparant weergegeven moeten worden.

Aansluiting indeling beleidsbegroting en indeling financiële begroting

GS schrijven in hun reactie dat op verzoek van de klankbordgroep de bestaande programma's in stand zijn gehouden. De beleidsbegroting volgt hierbij niet deze programma-indeling, maar de thema-indeling uit het Hoofdlijnenakkoord. De Rekenkamer merkt op dat de beleidsbegroting volgens het wettelijk kader (BBV artikel 8) de te realiseren programma's moet bevatten. Doordat de huidige beleidsbegroting is ingedeeld in thema's en niet in programma's, zijn de programma's alleen uit de in de beleidsbegroting genoemde programmaonderdelen te reconstrueren. Indien ervoor gekozen was de thema's als nieuwe programma's te benoemen, zou het overzicht veel duidelijker zijn per nieuw programma, terwijl de aansluiting met eerdere begrotingen geborgd zou zijn door het behoud van de oude programmaonderdelen in deze nieuwe programma's.

Omdat de programma-indeling in de financiële begroting en de beleidsbegroting volgens BBV gelijk moet zijn, heeft de Rekenkamer aanbevolen om het baten- en lastenoverzicht per thema aan de financiële begroting toe te voegen. Op 26 oktober jl. hebben GS dit baten- en lastenoverzicht aan PS toegezonden; de Rekenkamer adviseert PS dit overzicht als onderdeel van de begroting vast te stellen.

Colofon

RANDSTEDELIJKE REKENKAMER

Randstedelijke Rekenkamer
Teleportboulevard 110
1043 EJ Amsterdam

020 – 58 18 585 TELEFOON

020 – 58 18 586 FAX

info@randstedelijke-rekenkamer.nl E-MAIL

www.randstedelijke-rekenkamer.nl INTERNET

Amsterdam

Oktober 2007